

מאימתי פרק ראשון ברכות

עין משפט נר מצוה

לח א מיי פ"ח מהל' ק"ש
הל' י (ממ"ג עסקי יח)
עושי' ע"ח סמן ללה
ספ"ד:
לב ב מיי פ"ח מהל' קרנ
פסח טו:

תורה אור השלם

1. וְאָבְלוּ אֶת הַבְּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה יָצִי אִשׁ מִרֵיבֹרֵים וּבְצִוֹת עַל מִצְוֹת שְׂמֹת י ב ח
2. וְעִבְדוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהִבִּיתוּ כֹל כְּבוֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲשֶׁר עִשְׂתֶּם שְׂמֹת י ב י
3. וְקָבַד תִּקְבְּלוּ אֹתוֹ מִקְרִיבִים וְחַיִּים נִגְלִיבִים מִרְגְּלֵיכֶם וּמִקְלָבֶיךָ בְּיָדֶיכֶם וְאֶבְלַתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפוּץ פֶּסַח הוּא לֵי: שְׂמֹת י ב י
4. וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בְּקֵר וְהִתְרַד מִמֶּנּוּ עַד בְּקֵר בְּאֶשׁ תִּשְׂרַפֶּה: שְׂמֹת י ב י
5. כִּי אִם אֵל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר: וְאֶלְהֵךְ לִשְׁבֹּן שְׂמוֹ שֵׁם תּוֹכַח אֶת הַפֶּסַח בְּעֶרֶב כְּבוֹד הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צִאתְךָ מִמִּצְרַיִם: דְּבָרִים טו ו
6. שְׂמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאֲבִיב וְעִשִׂיתָ פֶסַח לֵי: אֶלְהֵךְ בִּי בְּחֹדֶשׁ הָאֲבִיב הַזֶּה יִצְאָךְ: דְּבָרִים טו ו
7. וְיִסַּע מִרְעֻסֶךָ בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחֹמֶשׁ עֶשֶׂר יוֹם חֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמְחַרְתֶּךָ הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינֵי כָל מִצְרַיִם: דְּבָרִים טו ו
8. דְּבַר נָא בְּאֵזְנֵי הָעָם וְיִשְׂאֲלוּ אִשׁ מֵאֵת רַעְיוֹתָ וְאִשָּׁה מֵאֵת רַעְיוֹתָ כָּלִי כֶסֶף וְכֹלֵי זָבָב: שְׂמֹת י ב

לעולם יממא הוא. ואם תאמר ליתני שמי פעמים קודם הנך החמה והיו רבותא עפי דלפילו קודם הנך הוי זמן דקריאת שמע של שחרית. וי"ל כדפרישנא דהאי יממא לענין שאר מנזות. אבל לענין ק"ש הואיל ואיכא אינשי דגנו לאו זמן קימה הוא. ותימא דקשיא דרבי עקיבא אדר' עקיבא דהכל קאמר אחר הנך ולקמן (עמוד 3) קאמר משיכיר בין חמור לערוך דהיינו אפילו קודם. וי"ל דמרי תנאי אביבא דרבי עקיבא. אי נמי יש לומר יממא הוא אפילו גבי קריאת שמע דהא זמן קימה הוא והא דלא נקט ז' פעמים קודם הנך משום דצעי לאשמועינן שאינו יולא צשל ליה אחר הנקט: **ובלכבד שלא יאמר השכיבנו.** פירש צנוטרס אמילתא דר"ש צן יומי דקורא קודם שיעלה עמוד השחר קאי. ונראה לי דלא ודאי זמן שכיבה הוא ומאי למימר השכיבנו. ועוד דהוה ליה למימר אמאי דסליק מיניה. ופי' השך מקולי דקאי אקודם הנך דסליק מיניה ולכן קאמר דלא מני למימר השכיבנו דלאו זמן שכיבה הוא כיון שעלה כבר עמוד השחר אפילו קודם הנך:

ר' אלעזר בן עזריה אומר נאמר כאן בלילה הזה וכו'. וא"ת היכי מני למימר רבי אלעזר צן עוריה עד חלות והכתיב לא תותירו ממנו עד צקר (שמות יב) דמשמע עד צקר מיהא מני לאכלו. ויש לומר דמני למימר דהכי קאמר לא תעשו דבר שיצא לידי נותר עד הצקר. שאם לא יצא נאכל עד חלות לא תוכל לאכול ולא לשורפו בלילה כדקא אמרינן צ' ציוס אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה ואם כן ישאר עד הצקר: **אלא**

והאי דקרו ליה ליליא. דקאמר יולא צו ק"ש של לילה: משום דאיכא דגנו. וקרינא ציה וצככך: **ובלכבד שלא יאמר השכיבנו.** הקורא ק"ש של לילה שחרית סמוך לעמוד השחר לא יאמר השכיבנו שאין עוד זמן תחלת שכיבה אלא זמן סוף שכיבה: **דאשכחיה** עד לאחר עמוד השחר: **בשעת הדחק.** אבל שלא בשעת הדחק לא: הכי קא' **אמרי ליה.** לרבן גמליאל. ולא גרס אלא: **רבנן פליגי עילווך.** כלומר מי פליגי רבנן עליך דהא דאמרי עד חלות דוקא קאמרי דלא משמע להו וצככך כל זמן שכיבה אלא כל זמן שדרך בני אדם להתעסק לילך ולשכב ומיהו צהא פליגי אדר' אליעזר דאלו רבי אליעזר סבירא ליה זמן עסק שכיבה אינו אלא עד האשמורה הראשונה ולרבנן עד חלות. ואת סבירא לך וצככך כל זמן שצני אדם שוכבים והיינו כל הלילה ויחיד ורבים הלכה כרבים: **או דילמא כוונת סבירא להו.** ומשמע להו וצככך כל זמן שכיבה והא דקאמרי עד חלות הרחקה הוא דהא לזרו ומיהו היכי דאמרינן ולא קרא קודם חלות עדיין זמן חיובא הוא ומחייבי ונפקי די ק"ש צומו: **כווסי סבירא להו וחייבין אתם לקרום גרסינן.** ולא גרסינן מותרים דלפילו שלא צומו תנן (עמוד 3) הקורא נאמן ואילך לא הפסיד כלום הקורא בתורה: **שעת חפזון.** שחפזו ללכת והיינו עמוד השחר כדכתיב לא תלאו איש מפתח ביתו עד צקר (שמות יב):

יכול יהא נאכל. כשאר קדשים ציוס שחיתו כדרך תודה שאף היא זמן אכילתה יוס א' ואוכל והולך כל יוס שחיתו והלילה עד הצקר (ב) כדין תודה דכתיב ציוס קדש יאכל (ויקרא יז) **מה שלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד.** שצנימס דכתיב ציוס צככס יאכל וממחרת (שס יט) אף פסח נמי הואיל ואינו נאכל אלא בלילה נוקים שני לילות צמקוס שני ימים דשלמים ויהא נאכל בשני לילות ויוס א' לא שחיתו ציוס אלא שיהא שהות זמן שלא יפסל צככילה צשציל המתנת היום ויאכלנו בלילה השנית (א) קמ"ל: **שם תזבח את הפסח בערב כצ' השמש מועד לאתך ממזרים.** הכי לך שגשג זמנים שאינם שוים. בערב כי ינטו כללי ערב היינו לאחר חלות נספתלקה חמה מראש כל אדם ונטתה למערב. כצ' השמש משחשכה. מועד לאתך ממזרים צככר. כיצד יתקיימו כולם. בערב לזמן שחיתה. כצ' השמש התחלת זמן אכילה. מועד לאתך זמן שריפה כלומר צככר הוא נעשה נותר שהגיע זמן שריפה אלא לפי שאין שורפין קדשים ציוס טוב ממתנין לו עד צקר שני: **עד מסי אתה אונל.** היינו כרי"ע אבל לתנא קמח' עד חלות לילה הוי זמן אכילה ותו לא דאי לא מאי ציינייהו: **הכל מודים.** רבי עקיבא גופיה מודה שכלילה מתחלת ואילך היתה שעת חפזון דמזרים לשלם מן הארץ: **מערב גאולו.** נתנו להם רשות ללכת: **חפזון דמזרים.** מכת הצבורים שעל ידם נחפזו למהר לשלם: **חפזון דישאל.** לא שמעו להם ללכת עד צקר: **אזינו**

(א) נלקמן לו: שבת טו. לו: קרו: עירובין מו. לו. ימנות ס: מנחות פ: צ"ק כ: צ"מ לו. ק"א. כצ' תנא מ: ק"ב. קנא: שבתות כ"א. חולין ז'. לו. ק"א: מנחות ה' ג. ג' גיטין יט. ושבט מה. עירובין מו. מה ו. ט: ג. א. נלקמן לו: שבת פ: קל: צילה יא. יומא לו: ימנות מ. מו: מו. צ"ק קב. ע"ו. א. כבודות לו. מה לו: מ"ג. (ד) ותי' חופפות פסחים פט. ו' ג' דללו. (ה) פסחים קב: מנחה כ"א. צמח: לו: מכלתא דר"י פרש"ש ג' א. ספרי פ' ראה, (ו) ספרי ש"ס. (ז) ופסחה יוד: נדרים מ' ג. פ"ט. (ח) נדרים ו' א. כ"ב. (ט) שפ"א: שפ"א. (י) נתי' מוס' יומא לו: ד"ה אחר. (יא) פסחים ג. וצמח ט:.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא זו בלכד הכי קאמר כ"ל ותיבת אמרו נמחק: (ב) רש"י ד"ה יוכל יהא וכו' עד הבקר קמי התורה דכתיב ציוס: (ג) ד"ה מה שלמים וכו' בלילה השנית. י"ב ורש"י סוף פסחים דף ק"ב ע"ב ביאור תמלה פ' רבינו דהכא ואמרי' כתיב וי"ל ולי נראה שאף ציוס שחיתו יאכל דהא בלילה היה לא נא למעט אלא יוס שחיתו ע"פני לילה הראשון של פסח אבל מאן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של ליל שני קמ"ל עכ"ל:

מוסף רש"י

עד שעת חפזון. שצכילו ללכת היינו עד הצקר (פסחים קב) ובעיני' וצמח מו. ה"א נאכל כקדשים ביום. וצמח קודם שחיתו יאכל לאכול אס יצא וצמח שם. ויהא נאכל לבי לילות ויום אחד. ט"ו המפסיד צין הלילות ללא ליהו נותר עד צוק (פסחים קב).